

ANTIEKE GIETIJZEREN BOOGBRUG HEEFT RESTAURATIE NODIG

P. Spits

De kleine, maar monumentale boogbrug op het terrein van abdij Mariënkroon in Nieuwkuijk (N-B) dateert volgens onderzoeker Jan Cools uit Herentals, uit de periode 1860 – 1880. Vermoed wordt dat het de laatste overgebleven kleine gietijzeren boogbrug in Nederland is. In de tijd dat deze luxe parkbrug werd gebouwd, was de abdij nog een kasteel, Onsenoort geheten, en de gracht was een stromende wetering rond het kasteel. De boogbrug gaf toegang tot een perceel grond aan de oostzijde van het kasteel, waar een bijbehorend theehuis stond. In 1904 is het kasteel verkocht aan de paters Cisterciënzers. Deze uit Frankrijk afkomstige paters waren hier in ballingschap en de

Constructie

Kenmerkend voor de constructie is dat de brug een lichtgebogen brugdek heeft, rustend op bakstenen landhoofden in de taluds. De overspanning is ongeveer 12,5 m. De breedte is variabel, te weten 2,60 m. bij de landhoofden en 2 m. in het midden van de overspanning. Het houten brugdek wordt ondersteund door een T-ijzeren raamwerk dat gekoppeld is aan de brugliggers. De balustrade bestaat uit een ijzeren hek met smeedijzeren bogen op gietijzeren elementen met florale motieven. De brug is voorzien van smeedijzeren leuningen. Om zowel architectonische als historische redenen wordt de brug gewaardeerd, maar ook vanwege de zeldzame vorm.

afb.1. De boogbrug omstreeks 1930, nog met complete leuningen en twee kloosterlingen van de abdij Mariënkroon

toenmalige abt heeft met minimale ingrepen het kasteel geschikt gemaakt voor het kloosterleven.

(afb. 1)

De huidige toestand van de brug is niet best. De beheerder van het complex, de heer Jan Smits, vertelt dat in de loop der jaren de nodige smeed- en gietijzeren ornamenten, die bepalend zijn voor het aanzien van de brug, zijn losgeraakt (geroest) en in het water gevallen. Een 'kale' brug is overgebleven. (afb. 2)

Bij schoonmaakwerkzaamheden in de wetering is veel oudheidkundig materiaal opgevoerd. Niet alleen scherven van kannen, borden, enz., maar ook enkele ornamenten van de brug. Smits verwacht dat als een nieuwe uitdieping en opschoning van de wetering uitgevoerd zouden worden, het merendeel van de brugversieringen boven water kan komen. Onder meer daarmee zou de brug hersteld en in oorspronkelijke verschijning behouden kunnen worden.

De bouwer

Bij de eerder genoemde schoonmaak van de wetering is een gietijzeren naamplaat gevonden met het opschrift A. VANAERSCHOT. Onderzoek wees al snel naar de ijzergieterij en smederij van August van Aerschot (1825 – 1904) uit Herentals (B). Dankzij het feit dat dit bedrijf op tal van hun producten de bedrijfsnaam vermeldde, is veel van de bedrijfsgeschiedenis te achterhalen. Jan Cools uit Herentals geldt als de Van Aerschot-specialist. August Van Aerschot begon in 1845 een smidse in Herentals die hij in 1865 uitbreidde met een ijzergieterij. Hij wist zijn bedrijf uit te bouwen tot een belangrijke ijzergieterij in de provincie Antwerpen. In België is hernieuwde belangstelling ontstaan voor de kunstzinnige ijzergieter Van Aerschot, die bekend werd om verschillende gietijzeren kiosken en lantaarnpalen. In 1896 werd het bedrijf overgenomen door zoon Leopold. Zodoende is zeker dat de brug van voor dat jaar is. (afb. 3 en 4)

boven: afb.2. Beheerder Jan Smits op de kale brug die hij graag weer in oorspronkelijke luister hersteld wil zien
 rechtsmidden afb. 3.Detail van een baluster in de huidige staat
 rechtsonder: afb. 4. Detail van de hoofdlijger in huidige staat

Herstel?

De huidige eigenaar van het complex, Stichting Mariapoli Mariënkroon, heeft met subsidie van de provincie Noord-Brabant een restauratieplan laten opstellen voor alle rijksmonumenten die op het terrein van de abdij aanwezig zijn. Een eerste kostenraming voor de boogbrug komt op ruim € 125.000. Omdat andere monumenten prioriteit krijgen, komt het behoud van de boogbrug helaas onder druk te staan.

Wie de brug in de huidige 'kale' verschijning ziet, kan zich haast niet voorstellen hoe de rijke versieringen het beeld zouden verfraaien. Beheerder Smits hoopt dat op één of andere manier een restauratieplan kan worden opgesteld en verwezenlijkt. Hij realiseert zich maar al te goed dat daarvoor veel geld nodig is en fondsenwerving noodzakelijk zal zijn. Maar het doel is zonder meer de moeite waard: behoud en herstel van een unieke gietijzeren parkbrug. De stichting Mariapoli Mariënkroon zoekt nog naar financiering voor de restauratie.

Bronnen

- Documentatie: Gietijzeren boogbrug op Mariënkroon, A. van der Burgt, november 2009.
- Gegevens architectenbureau Boerman BNA, 2009.

